

י"ד ע"י

התאחדות אברכים "ויואל משה" ד' סאטמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן רבינו של"ט"א
בעה"ק ירושלים תוככ"א

דמותה לתמר

ג'ריו"ק"ח - שנה ה' - שבועות תשס"ח

זמנים להג השבועות

הדלקת הנרות	7.08
חצות היום והלילה	12.38
עלות השחר	3.42
נץ החמה	5.28
סוף זמן קרי"ש	8.10 - ב
סוף זמן תפילה	10.14
שקיעת החמה	7.49
מוצאי יו"ט	9.01

מגיד תעלומה

התורה היא סדר כל העולם

ומה שדברי תורה תומכין כל העולם, דבר זה מדברי חכמים שאמרו (שבת פ"ח, א) כי לכך הוסיף ה"א בששי לומר כי כל מעשה בראשית היו תלויים ועומדים עד ששי בסיון אם יקבלו ישראל התורה מוטב ואם לאו יחזור העולם לתוהו ובוהו, ואם כן דברי תורה מחזקים ותומכים הכל עד שיש לעולם קיום, וכל זה מפני כי התורה היא סדר האדם באיזה מעשה יהי' נוהג ואיך יהי' נוהג ואיך יהי' מסודר במעשיו, וזה ענין התורה. וכמו שהתורה היא סדר האדם כך התורה היא סדר של העולם עד שהתורה היא סדר הכל, רק כי סדר האדם הוא נגלה ומפורש בתורה כי אי אפשר זולת זה כי על האדם מוטל לשמור את הסדר הראוי לו ולכך הדבר הזה נגלה ומפורש לאדם, אבל סדר כל העולם כולו גם כן הוא בתורה שאין התורה רק מציאות העולם בכללו, וזה שאמרו במדרש שהי' מביט בתורה וברא את עולמו ר"ל שהתורה בעצמה היא סדר הכל, ולכך כאשר רצה השי"ת לברוא את עולמו ולסדר אותו הי' מביט בתורה שהיא סדר הכל וברא את עולמו.

(מהר"ל בנתיבות עולם, נתיב התורה ריש פ"א)

כל דברי חז"ל הן בהלכה הן באגדה רמזים בתורה

בענין רמזי התורה דע שאין שום דבר שהוא מדרבנן הן שמעתתא הן אגדתא שלא יהי' רמז בתורה, והרבה טרח הרב ר' אלעזר מגרמזי"א ויגע ומצא דברי רבותינו ז"ל שמרומזים בתורה כאשר נמצא בספרו הקודש שחיבר. וארשום בכאן לדוגמא שמעתתא אחת ואגדתא אחת, שמעתתא - כבר עשו חכמים להתיר אשה על פי עד אחד, והוא רמז בתורה "לא יקום עד אחד באיש" (דברים י"ט, ט"ו), וקשיא "באיש" מיותר, אלא לרמז באיש אינו קם אבל באשה קם להתיר עגונה. אגדתא - אמרו רז"ל (ב"ק ק"ג, ב) כל מקום שנמצא בחסיד אחד הוא ר' יהודה בר אילעאי או הוא ר' יהודה בן בבא, ורמז זה בפסוק (תהלים ד' ד) "ודעו כי הפלה ה' חסיד לוי" סופי תיבות יהודה. ואפשר שזה רמז בתורה (בראשית מ"ט ח) "יהודה אתה יודוך אחיך", והתורה רמזה ודוד רמז בביאור יותר. ובכלל אמרו (תענית ט' א) מי איכא בניאיאם ובכתובים דלא רמזו בתורה, והוא הדין לכל דברי רבותינו ז"ל הם אמר דבריהם אמת.

(ש"ל"ה חק"מ ש"ש שבועות פירק תורה אור, ח"ב עמ' ע"ד)

נענוע בעת הלימוד

נהגו המדקדקים להתנועע בשעה שקורין בתורה דוגמת התורה שניתנה בברית.

(רמ"א א"ח ס"ל מ"ח)

הג השבועות

בכל זמן מהזמנים, כגון פסח שבועות סוכות, הוא נעשה כמו שהיה בפעם הראשון, בפסח הוא יציאת מצרים, ובשבועות מקבלים התורה, וכן בכל זמן וזמן.

כל אחד ואחד מישראל, כמו שמכין עצמו לקבלת התורה, כמו כן מקבל בהגיע החג הקדוש בחינת תורתו הנוגע לנשמתו מחדש, וזולת קבלתו את התורה בשנה שעברה, והדבר הוא בפלס מאזנים, אם הוא בהזדככות גדול וקישט מלא קומתו בין פסח לעצרת כראוי וכנכון, לפסוק מעליו וזהמת היצר, אזי מקבל עתה בעת הזה, בחינת תורתו של כללות השנה הבאה בהזדככות גדול ובבהירות בלי שום התלבשות.

בכל דור ודור בבוא עת מתן תורה, נתגלה המתן תורה שהיה אז. וכמו שבא הקב"ה עם כל פמליא דיליה, ונתן לנו את התורה, כן גם עתה, בבוא הזמן הזה, מתגלה הקב"ה ונותן לנו התורה כמבואר בספרים.

דעת משה

טעם שנקרא שבועות, כי כמו לפני לידת האדם משביעין את האדם: "תהי צדיק ואל תהי רשע", כמו כן הוא בכל שנה ושנה, ביום הזה משביעין את האדם תהי צדיק, ולכך נקרא שבועות.

מצינו שחג השבועות נקראת ראש השנה, כמו שאיתא במשנה (ראש השנה פ"א): ובעצרת נידונין על פירות האילן, וימי הספירה היא העת לעשות תשובה, ולתקן מה שעיוות, ואם בני ישראל עושין תשובה שלימה בימי הספירה, הקב"ה מוחל להם עוונותיהם, ומהפך להם מדת הדין למדת הרחמים, ותכלה שנה וקללותיה, ובחג השבועות שהוא ראש השנה, תחל שנה וברכותיה.

כל תפלה הבאה מתוך דברי תורה מתקבלת, כמו שאיתא בגמרא לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה, ומכל שכן בזה היום שהוא כולו תורה הוא עת רצון לעבודה שבלב זו תפלה.

הרה"ק מראזוואדוב זצ"ל סיפר: אצל הרה"ק מראפשיץ זי"ע היתה התפלה בחג השבועות אורכת שתיים עשרה שעות, מארבע לפנות בוקר ועד ארבע אחר הצהריים, ומה היה פשר האריכות, הרה"ק מראפשיץ היה ניגש לכל אברך בברכת אהבה רבה, ומניח את ידו הקדושה על כתפו, והיה אומר "והאר עינינו בתורתך" בבכיות, ער האט גוט אויסגעוויינט.

וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה ליה' (במדבר כח, כו). ר"ת מח"ל, אפשר לרמז, על שם שהחתן והכלה ביום חופתם מוחלין להם עוונותיהם (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג), ובחג השבועות בקבלת התורה אנחנו דומין לכלה, ונמחלין עוונותינו ונהיה כבריה חדשה, וזה מנחה חדשה לה' ר"ת מחל. שובע שמחות

ויזהר, כי הגם שיש לשמוח ולאכול, וכמו שמצינו דגדולי עולם שמחים וישבעו ויתענגו, מ"מ יקיים וגילוי ברעדה כי התורה ניתנה ברתת ואימה, וגם הוא זמן דין על פירות האילן, ואדרבה עוד יוסיף אומץ לתת חלק ביום התורה כי ה' הטובה עליו, ויום קדוש כזה אל ישלחנו ריקם מלימוד התורה, והשם אורחותינו מוצא מקום לנוח מעט, ולשמוח בשמחת יו"ט בסעודה, וללמוד תורה ביום שקבלוה.

לב דוד להחיד"א ז"ל

מענינא דיומא

קבלת התורה בזמן הזה

הדברות ששמעו ישראל הם נצחיים וקיימים, ואף שאינם שומעים נ"מ מרגשים הארת קדושה מאותן הקולות דמתן תורה שעומדות קיימים לעולם, וכל אחד מרגיש כפי בחינתו וערכו.

לא יסף, פירש רש"י קולו חזק וקיים לעולם, שמי שמקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם, כמו שזכה מרן הקדוש האר"י ובעש"ט עם התלמידים, כידוע ומפורסם שזכו לשמוע הקולות וברקים, וקול שופר חזק באמרו אנכי עם כל הרצון סתימין עילאין, וכן רש"י ז"ל היה לו זה המדריגה כפי הנראה מדבריו, וכן כל יוצאי תלציו.

היכל הברכה, ואתחנן

הגה"ק מהר"א מזיידטשטוב זי"ע, קריאתו בעשרת הדברות לא יאומן כי יסופר ממש כמו שנתנה בקולות וברקים. מלה לשיאל משה ידבר והאלקים יענו בקול, ידבר לשון עתיד, כי עתיד הוא משה רבינו לדבר בכל דור ודור עם כל אחד ואחד הבא לטהר ולקבל התורה, כי אתפשוטויה דמשה בכל דרא ודרא, והאלוקים יענו בקול, להכניס ולייחד הקול בהזיבור.

צריך להבין האיך אנו אומרים זמן מתן תורתנו בשבועות בכל שנה ושנה, הא כבר עבר כמה זמנים טובא. אבל הענין כך הוא, שבכל שנה בעת שאנחנו בני ישראל מקיימים מצות הבואר ב"ה, כגון מצות השבתת חמץ ואכילת מצה בפסח, אזי נתעורר עלינו בחסדו הגדול הארה גדולה כמו שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים, הארה גדולה מאוד, בשכר המצות שקיימו. כמו כן גם אנחנו מובני בניהם כשאנחנו מקיימים המצות, אזי אנחנו מקבלים גם כן הארה שהיה לאבותינו, ולכן אנו אומרים בפסח זמן חירותנו, ובשבועות זמן מתן תורתנו, כי מתעורר עלינו זמן חירות וזמן מתן תורתנו, כפי מעשינו הטובים וקיום מצותנו, כי יציאת מצרים ומתן תורה היה ע"י הקב"ה בכבודו, וכשם שהוא חי לעד וקיים לנצח, כן דבריו חיים וקיימים לעולם, לכן ע"י קיום מצותנו אנו מתעוררים בכל דור ודור.

קדושת לוי

ביום מתן תורה נתעורר בכל שנה אור זה להוריד אור חדש לעולם ונידונין בו הצדיקים מי שיחדש כך חידושין ומי כך, זה בכה וזה בכה, אם בגלוי אם בסתר, לפי קדושת כל אחד כן יקבל האורה ביום מתן תורה.

נעם מגדים

על הצדיקים

דוד מלך ישראל חי וקים

ו' סיון - הג השבועות - ב"א תתקמ"ד

אלמא מספקא ליה - ודוד הוה ידע - דוד סימנא הוה ליה, דאמר ר' אחא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא: כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שהגיע הצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר. כיון שעלה עמוה"ש נכנסו חכמי ישראל אצל, א"ל וגו', (ברכות ג) עיי"ש עוד תירוצים בגמ', גבורה תורה וענוהו, שלשתן נמצאו בדוד, (מדרש שוה"ט יח כח).

☆☆☆

שבעים שנה מיום ליום היו ימי חייו עלי אדמות, יום פטירתו - הוא יום לידתו - היתה בחג השבועות שחל להיות בשבת, בזמן המנחה, בשנת ב' אלפים תתקכ"ד, וז"ל בירושלמי (ביצה פרק ה ה"ד) דוד מת בעצרת [אחר שהתחילו להקריב שלמים, פני משתן] והיו כל ישראל אוננים [ולא היו יולין להקריב על הזבחים עד למחר לרוב שחיה להם] והקריבו למחר, ע"כ, אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, הודיעני ה' קצ'י, אמר לו: גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם. ומדת ימי מה היא, - גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם. ואדעה מה חלל אני - אמר לו: בשבת תמות. - אמות באחד בשבת - אמר לו: כבר הגיע מלכות שלמה בך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. - אמות בערב שבת - אמר לו: [ותהלים (פ) כ] טוב ים בחצורך מאלף. טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שענית שלמה בך להקריב לפני על גבי המזבח. כל יום השבת הי' לומד כל היום, והמלאך המת לא הי' יכול לו כי לא פסק פיו מללמוד תורה, אמר מה אעשה, הי' לו לדוד פרנס מאחורי ביתו, בא מלאך המת עלה על האילנות והתחיל לנענע אותם בחזקה ונעשה ע"ז רעש גדול, יצא דוד לראות מה היא הפרע, כשירד מהמדורגת נשברה מדרגה תחתיו, נשתתק מלימודו ונפטר לבית עולמו, שלח שלמה לבי מדרשא: אבא מת ומוטל בחמה, וכלבים של בית אבא רעבים, מה אעשה, שלחו ליה: חתוך נבלה והנח לפני הכלבים, ואבך - הנח עליו ככר או תינוק וטלטלו. ולא יפה אמר שלמה (קהלת ט) כי כלכל חי הוא טוב מן האריה המת. (שבת ז), הניח עליו וילון ופרש עליו, כדי שלא תרד עליו השמש, ויש אומרים לנשרים קרא ופרשו עליו כנפיהם, (ותרי"ג ב, ב).

☆☆☆

דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים, ע"י אדם הראשון, וע"י מלכי צדק, וע"י אברהם וע"י משה וע"י הימן וע"י ידותן וע"י אסף וע"י שלשה בני קורח, (ב"ב טו), רב הונא בשם ר' אחא אמר א"ע"פ ע"י עשרה בני אדם נאמרו ספר תהלים מכלהו לן נאמר על שמותם אלא ע"י דוד מלך ישראל, משלו משל למה"ד לחבורה של אנשים שמבקשים לומר הימנו למלך [ש"ד של שבח מה"י בהק"ן]. אמר להם המלך כלכם נעמיים כלכם חסידים כלכם משבחין לומר הימנו לפני, אלא איש פלוני יאמר על ידי כלכם, למה שקולו ערב, כך בשעה שצדיק עשה צדיקים לומר ספר התהלים אמר להם הקב"ה כלכם נעמיים וחסידים ומשוחבים לומר הימנו לפני אלא דוד יאמר על ידי כלכם, למה שקולו ערב הה"ד (ש"ב כ"ג) ונעמיים זמירות ישראל, רבי הונא בשם רבי אחא אמר מי נמנעם זמירותיהם של ישראל דוד בן ישי, (ש"ה"ש רבה ד), ספר תהלים כולו יראת שמים, (מדרש"א ע"ז ט"ו), ידוע שדוד המלך ע"ה אמר כל המזמורים ברוח קדשו בשביל כל ישראל, (יסוד שו"ש העבודה בקדוה), דוד המלך עליו השלום הי' מתפלל על כל הענינים שצריכים ישראל עד בראת משיחיהם, על החוליים התשובה, ורבים הבריאים שלא יחלו, ועל פרנסתם שיתברכו ולבטל מהם כל הגזירות קשות וכו', (מאור ושמש משפטים), אילו ידעתם, אמר הרה"ק בעל צמח צדק זצ"ל, כחם של פסוקי תהלים ופועלתם בשמי מרום, הייתם אומרים אותם בכל עת, תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל המחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי, בלי שום הפרעה, ומשתטחים לפני אדון עולמים, ופועלים פעולתם בחסד וברחמים, (קובץ מכתבים בשם הרה"ק בעל הצמח צדק ושבחיו, אז ידבק עצמו בספר תהלים, יתברך ובשבחיו, אז ידבק עצמו בספר תהלים, וכבר אמרו רבותינו ז"ל שהתפלל דוד המלך ע"ה שיאמרו זמירותיו בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי אין לנו דבר גדול יותר מספר תהלים שרובים וכולם, הכל, מרבים שבחים להשם יתברך, והבנים מזמורים הם על התעוררות התשובה, ורבים מזמורים הם של בקשות מחילה וסליחה והכל מיד ה' השכיל דוד המלך ע"ה ברוח הקדוש, והאומר תהלים הוא כמתפלל הוא גם כן כעוסק בתורה, כי כבר ביקש דוד המלך ע"ה שיהיו מקבלין שכר הקוראים בתהלים כעוסקין בעמקי התורה בנגעים ואהלות (שלה"ק ענין ס'ת וענין ב'ה).

רחמנא אידך לך קיימיה דוד מלכא משיחא

ובירושלים מלך שלשים ושלש שנה על כל ישראל ויהודה, (שמואל ב-ה ד ה-ה), שלשים ושתיים ומחצה היו - אלא בשביל לחלוק לו כבוד בירושלים הוא מונה אותן שלמות, (ירושלמי ר"ה פרק א ה"א), עיין בקדושת לוי (לקוטים) וז"ל: שנותיו של דוד שבעים שנה, משנותיו של יוסף ועקב ואברהם, [והיה מהזוה"ק פרשת וישלח, וכבר עמדו בזה המפורשים הדלא כתיב שאדם הראשון נתן לו שבעים שנה משנותיו, ולמה הוצרכו גם הם לתת לו, ואם כבר נתנו לו הי' לו לחיות ק"פ שנה, והוא לא חי אלא על שנה, ותרצו המפורשים שבעים שנה של אדם הראשון כחשפט נפשו, ואינם מועילים לדוד המלך ע"ה, ולכן האבות יוסף ודוד נתנו לו ע' שנים, אי נמי שדוד המלך ע"ה לא חי יסוף כלל, ולא טעם טעם מיוחד, נמצא שחי' ע' שנה מן הימים וע' שנים מהלילות, (מדבר קדמות להחיה"א)] הדיינו ל"ז שנה מיוסף מה שחסר נגד שנותיו של יעקב, ומאברהם ה' שנים מה שחסר נגד שנותיו של יצחק, ומשנותיו של יעקב עד שנותיו של אברהם שמונה ועשרים שנה, ונמצא שנותיו שמאברהם ויעקב שלשה ושלשים שנה, נגד זה מלך שלשה ושלשים שנה על כל ישראל, כי בחברון שמלך שבע שנים לא מלך על כל ישראל, ובאמת איזה שנים קיבל דוד מאבות, שנותיו האחרונים, והנה אמרו חז"ל (שבת קנב), תלמידי חכמים כל זמן שמקיימים דעתם מתיישבת עליהם, ונמצא קיבל שנותיהם האחרונים המוחזקים ביותר, וזהו הרמז וזוהר דוד מלכא לא קיבל מלכותו עד דאתחבר באבהו, כי השנים שקיבל מאברהם ויעקב הם ל"ג שנים וכנגד זה מלך על כל ישראל ל"ג שנים עכ"ל, עשה הקב"ה לדוד המלך, רגל אחת מהמרכבה העליונה כמו האבות, ולכן נטל המלכות בחברון דוד המלך שבע שנים בכדי להתחבר אתם, (זהר בראשית דף צט ע"א).

☆☆☆

שבעה רועים, דוד באמצע, אדם שת מתושלח בימיו, אברהם יצחק יעקב ומשה בשמאלו, (סופה ב), שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל, משה ודוד, (וימא פ), כל מה שעשה משה עשה דוד, משה הוציא את ישראל ממצרים ודוד הוציא את ישראל משעבוד גליות, משה עשה מלחמה ודוד עשה מלחמה, משה מלך על ישראל ויהודה, ודוד מלך על ישראל ועל יהודה, משה קרע לישראל את היסוד ודוד קרע לישראל את הנרות, משה בנה מזבח ודוד בנה מזבח, זה הקריב וזה הקריב, משה נתן חמשה חומשי תורה לישראל ודוד נתן חמשה ספרים שבתהלים לישראל, (מד' שוה"ט א, ב), דוד הי' נחשב בין המ"ח נביאים, מי הם נביאים הראשונים דוד שמואל שלמה (סופה מה), דוד לא שלט בו יצר הרע, (ב"ב ט), אמר רב אשע"א א"ר אחא, ה"ק (וה): מעולם היה עבר עלי חצות לילה בשניה. רבי זירא אמר: עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס, [שהיא ששים נשימות, סוכה כ], מכאן ואילך היה מתגבר כארי. רב איש אמר: עד חצות לילה היה עוסק בדברי תורה, מכאן ואילך בשיירות ותשבחות. וגו', ודוד מי היה ידע פלגא דלייליא אימת, השתא משה רבינו לא הוה ידע, דכתיב (שמות י"א) כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, מאי כחצות אילימא דאמר ליה קודשא בריך הוא חצות - מי איכא ספקא קמי שמיא אלא דאמר ליה (למחר) בחצות (כי השתא), ואתא איהו ואמר: כחצות,

דוד המלך נולד ביום חג השבועות, כמבוא בספר בכור שור (עמ"ס בבא בתרא דף ע"ג) וזת"ד טעם קריאת מגילת רות בחג השבועות, הנה מגילת רות נכתבה על ידי שמואל הנביא (ב"ב ד:), כדי לייחס את דוד המלך שיצא מרות, ושמה רות הלא היא על שם שיצא ממנה דוד שריהוה להקב"ה בשיירות ותשבחות (ברכות ז), והיות דוד מת בעצרת, וקו"ל בגמרא (קדושין לה) דהקב"ה יושב וממלא שנותיהן של צדיקים מיום אל יום, וכיוון שמת בעצרת נולד גם כן בעצרת, לכן קורין רות בעצרת ביום לידתו של דוד מלך ישראל עת"ד, בשנת ב' אלפים תתנ"ד, לאביו ישי שהי' אחד מארבעה אנשים שמתו בעטוי של השטר (שבת נה), ולאמו נצבת בת עדאל (ב"ב צ"א), מזרע פרץ בכור יהודה, דוד נולד מהוה (סוטה ע), דוד ע"פ מזלו הי' צריך למות תיכף עם לידתו אלא שקיבל שנותיו במתנה מאדם הראשון וז"ל ילקוט שמעוני (פרשת בראשית רמז מא): ד"א זה ספר תולדות אדם העברי לפניו כל הדורות הראוה דוד חיים חקוקין לו ג' שעות אמר לפניו רבש"ע לא תהא תקנה לנה אמר כך עלתה במחשבה לפני א"ל כמה שני חיי א"ל אלקי שנים א"ל שי מתנה בריב"ע א"ל הן א"ל ע' שנים משנותיו יהיו למזל זה מה עשה אדם הדיבא את השטר וכתב עליו שטר מתנה וחתם עליו הקב"ה ומטטרון ואדם, אמר אדם רבש"ע יפיות זו מלכות וחמירות הללו נתונות לו במתנה ע' שנה שיחיה ויהא מזמר לפניך וזש"ה הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי, ע"כ, כשנעשה שלש עשרה שנה אמר, ה' אמר אלי בני אתה אני היום לידתך, וז"ל זוהר הק' (שמות) פרשת משפטים: כד מטא דוד לתליסר שנין וזכה בההוא יומא דעאל לארביסר כדון כתיב (תהלים ג) ה' אמר אלי בני אתה אני היום לידתך, ע"כ.

☆☆☆

הי' יאוש בעיני אביו, מפני שכשהי' קטן, הי' מתנבא ואומר, עתיד אני להחריב את מקומות הפלשתים, ולהרוג מהם אדם גדול ושמו גלית, ועתיד אני לבנות בית המקדש, מה עשה בו אביו הניחו לרעות את הצאן, (מדרש"ג דברים ה יז), עיין עוד בילקוט המכירי תהלים קיח כח, דוד שהי' רועה את הצאן במדבר, הי' מסתכל על המדבר ועובד ה', והי' משבח ואומר "כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו', ובלילה בזמן שכולם ישנים על מטותיהם, הי' הוא יושב במדבר, ומסתכל לשמים, בירח, כוכבים ומזלות, וצבא השמים, ומשבח ומרומם להקדוש ב"ה, (זהר חדש שוה"ט טז), בדק לדוד בצאן, ומצאו רועה יפה, הי' מונע הגדולים מפני הקטנים, והי' מוציא הקטנים לרעות, כדי שירוע עשב רך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירועו עשב הבינוני, ואחר מוציא הבחורים שיהיו אוכלים עשב הקשה, ולא נהגם אלא במדבר להרחיקם מן הגדל, אמר לו הקב"ה, נמצא אתה נאמן בצאן בא רועה את צאני, (שמו"ב ב).

☆☆☆

בן כ"ט שנה הי' כשנמשח בשמן המשחה ע"י שמואל הנביא, וז"ל מדרש ילקוט המכירי (תהלים קיח, כח) והי' הדבר טמון עד עשרים ושמנה שנים, כיון שאמר לו הקדוש ב"ה לשמואל "לך ואשלחך אלי ישי בית הלחמי (שמואל א-ט ז טז) ואמר לו ישי "עוד שאר ארבעה יקטן והנה רועה בצאן" כיון שבא התחיל השמן מנצבץ ועולה, אמר לו הקב"ה "קום משחהו כי זה הוא", פינה השמן על ראשו ונקרש כאבנים טובות ומרגליות, חזר הקין מלא כמו שהי', וישי ובניו היו עומדים ברתת ואימה, אמרו: לא בא שמואל אלא לבזותנו ולהודיע לישראל שיש לנו בן פסול, ואמו של דוד שמחה מנפנים ועצבה מבחון, כיון שנטל כוס ישועות שמחו כולם, ע"כ, "קום משחהו" בגערה אמר לו, קום מלפניו, משיחי עומד ואתה יושב, (מדרש"ג דברים א יז), ויקח שמואל את קרן השמן וימשח אותו בקרב אחיו ותצלח רוח ה' אל דוד מהיום והוא נמעה (שמואל א-ט ז טז) עיין רד"ק ותצלח רוח ה' אל דוד, כתרגומו ושרת רוח נביאה מן קדם ה' על דוד, וגו' וכן ר"ה"ק נולדה בו מהיום והוא נמעה ואמר השירים והמזמורים ברוח הקדוש שנולדה בו, כי בכלל רוח ה' רוח הקדוש, עכ"ל. ואחר שנמשח ה' עמו, והצליח בכל דרכיו, והרג את גלית הפלשתי בהתמה הלוקי אבנים, שאל המלך נתן לו את בתו מיכל לאשה, ויצא דוד בכל אשר ישלחו שאול ישכיל וישמהו שאול אל אנשי המלחמה וייטב בעיני כל העם וגם בעיני עבדי שאול (שמואל א-ח ה), והי' מנצח בכל מלחמותיו, עיין מו"ק טז: שהי' זורק חץ ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת.

☆☆☆

בן שלשים שנה דוד במלכו ארבעים שנה מלך, בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים,

☆☆☆

בן שלשים שנה דוד במלכו ארבעים שנה מלך, בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים,

דקיי"ל (ירושלמי גינה) דוד המלך נפטר בעצרת, וקו"ל דהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום אל יום, וא"כ וודאי נולד דוד ג"כ בעצרת, ע"כ קורין השתלשלות יחוסו בעצרת שהוא יום הולדו.

י"ל בדרך רמז ע"ה"כ ויט שמים וירד 'וערפל תחת ר'גליו, ר"ת רות, אשר יצא ממנו דו"ד ב"ן ישי"עולה בגימ' וערפל"ו והוא תחת רגליו שהוא נצח והוד ע"כ באותו יום שהי' אז ויט שמים וירד אומרין רות לרמז על וערפל תחת רגליו.

ועוד טעם מה שאנו אומרים רות בשבועות יבואר ע"פ מאמר חז"ל (וימא ע"ב) שלשה כתרים בעולם כתר כהונה כתר תורה, כתר כהונה נטל אהרן כתר מלכות נטל דוד המלך, כתר תורה וכו' שמה תאמר וכו' שנאמר בי מלכים ימלכו נמצא עיקר כתר מלכות שזכה בה הדמע"ה הוא ע"י התורה שנה" בי מלכים וכו' ולטעם זה אנו אומרים רות בשבועות שהוא שנת מ"ת ששם כתב לידת דוד המלך שזכה בכתר מלכות להורות שע"י כתר תורה שכ' בה בי מלכים וכו' זכה דוד לכתר מלכות ודו"ק.

טעם לקריאת מגילת רות בחג השבועות, עפ"ימ"ש האוה"ק (בראשית) הדגולה שלימה העתידה תהי' בכזות התוה"ק עיי"ש, והנה בתפלה אנו מתפללים כי צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתיך, כי שורש ישועתך של ישראל הוא מזרע בית דוד וממנו יבוא משיח וע"כ ראוי לקרות מגילת רות שבה קורין שורש לידת מלכות בית דוד.

הפיוט היחידה שנתקנה לאומרה בעת קריאת התורה / רבי מאיר ש"ץ חיבר 'ניגון' האקדמות / שאר הפיוטים שחיבר רבי מאיר ש"ץ / הבעל התניא הוציא מסידורו הפיוט צור ישראל / י"א שרבי נהוראי חיבר פיוט האקדמות / רבי מאיר ש"ץ כבר מוזכר בדברי רש"י ותוס' / איה מקום מנוחתו: בוורמייזא, בלובלין, בגוש חלב או מעבר הנהר סמבטיון / הטעם שלא אמרו הפיוט אקדמות בק"ק וירמייזא / מלבד פיוט האקדמות נתחברה מגילה מיוחדת לתאר את הנס / מקום הנס היה בוורמייזא / י"א שרבי מאיר ש"ץ בעצמו היה השליח להתנווכח עם הכומר ולא הצדיק רבי דן.

מעלת פיוט אקדמות משאר הפיוטים

הרבה משוררים ופייטנים עמדו לישראל מימי יוסי בן יוסי ורבי אלעזר הקליר, ועד האחרון שבחשובי המשוררים הספרדים, רבי ישראל נאגארה ז"ל, וביניהם ידוע רבי מאיר ב"ר יצחק ש"ץ ז"ל אשר חיבר את פיוט האקדמות.

יותר מאלף שנים כבר עברו משהתחילו הפיוטים לתפוש מקום חשוב ומיוחד בתוך תפילותינו בבתי הכנסיות, אלה הפיוטים שנהגו החזנים לאמור ולהכניס אותם בכלל הברכה, כגון "מגן ומחיה ויוצר" ושהוכנסו לתוך הסדורים והמחזורים השונים, לתוך הקרובות, הזמירות, הסליחות, הקינות וההושענות. הפיוטים האלה התחלקו במשך הזמן לסוגים שונים: ליוצר, לאופן, לזולת, למאורה, לאהבה, לגאולה וכו'. שקבעו להם כל אחד מקום מיוחד בתוך התפילה המקובלת. ה"יוצר" הוכנס לברכה ראשונה של קריאת שמע. ה"אופן" נשלב בתוך הקדושה. ה"זולת" נספח לברכת אמת ויצב, סמוך למאמר אין אלקים זולתך. ה"מאורה" היא חתימת ברכת יוצר אור. ה"אהבה" נטפלה לברכה שניה ועל קריאת שמע. וה"גאולה" נסמכה לתפילת שמונה עשרה לפני חתימת ברכת "גאל ישראל".

אבל אף אחד מכל סוגי הפיוטים האלה לא זכה לתפוש מקום בעת קריאת התורה, מלבד פיוט ה"אקדמות", והכל קיימו וקבלו לקרוא את הפיוט הזה בעת קריאת התורה ובשעה שהספר מונח על שולחן הקריאה, דבר שלא הונהג לשום פיוט וגם לא לפיוטי האחרים של רבי מאיר מחבר האקדמות.

ניגון ונוסח האקדמות

דבר מיוחד מצאנו גם בפייט האקדמות, כי לפי הידוע נתחברו לכל הפיוטים ניגון מיוחד ע"י הפייטנים אשר חיברו ניגון מיוחד לכל פייט, אבל באורך הימים נשתכחו הניגונים המיוחדים לזה, לא כן הוא בפיוט האקדמות נשארה עד היום הניגון והנוסח המיוחד שחיברו רבי מאיר בעל האקדמות בעצמה, ובנוסח זה אומרים אותה אצל רוב כלל ישראל (אוצר הגדולים).

פיוטים שונים שחיבר רבי מאיר ב"ר יצחק ש"ץ

ואמנם פיוטים חשובים הרבה נתחברו על ידי רבי מאיר ב"ר יצחק זה, וחלק מן הפיוטים האלה נשארו לנו לזכרון בדפוס בתוך קובצי פיוטים שונים כמו הפיוט "ויושע אור ישראל איומתו מיד כובשים, מכור הברזל שמטה מאדונים קשים, כציפור נמלטה מכף יקשים", שנהגו לאמרו בוירמייזא ביום האחרון של פסח, ושליפי מנהג פולין אומרים אותו בתור יוצר לשבת ראשון אחר פסח, וכמו כן מזכירים הראשונים "מעריב של פסח" מיסודו של רבי מאיר ש"ץ. יש ממנו גם פיוט מיוחד, שנהגו לאמרו בוירמייזא ביום שני של שבועות, ולפי מנהג פולין יוצר לשבת אחר שבועות והוא מתחיל: "אדיר ונאה בקדש קדושת מתנאים, אות דוגמא דגול ברבבות קדש משובחים ונאים, אמן מופלא משובח ביסוד בנאים". וכאלה יותר מחמשים סליחות ופיוטים, שנשארו ממנו בדפוס ובכתב יד ובהם גם פיוטים בארמית, ואף אחד מהם לא זכה לעלות למעלת ה"אקדמות" ולהיאמר בשעת קריאת התורה.

פיוט צור ישראל

אבל פיוט אחד מה שרבינו מאיר בעל האקדמות חיבר נתפשט לאמרה אצל כל הכלל ישראל, והוא הפיוט "צור ישראל" שאומרים אותו לפני תפילת שמונה עשרה, וכאמור נתפשט המנהג לאמרה מדי יום ביומו בתפילת שחרית.

והרה"ק הבעל התניא ז"ל בעת שביטל לומר בבית מדרשו את כל הפיוטים, הוציא גם פיוט זה של צור ישראל ועד היום הזה לא נמצא הפיוט הזה בכל הסידורים לפי נוסח התניא ז"ל. ובספר דבר צחות מסופר, שכשהוא הסידור הבעל התניא אל הרה"ק השפאלער ז"ל, ראה השמטה זו, והפטיר בדרך צחות לאמר: הן לא אומרים הפיוט צור ישראל, אבל הצור ישראל אנו לא משליכים ואוחזים בו.

רבי נהוראי

אם כי נתקבלה האקדמות ועוד פיוטים בכל הכלל ישראל, ובמיוחד הפיוט צור ישראל, אבל נפלא ממנו הוא מחברו, אשר למרות מה שנודע ומפורסם הוא בפי חכמי ישראל הקדמונים, בכל זאת אין ידוע כ"כ לא על דבר עיר מולדתו ולא על אודות מקום מנוחתו, וכל דברי ימי תולדותיו מעולפים ומכוסים כערפל.

וראוי לציין שבכמה כתבי יד שונים כתבו בראש הפיוט של האקדמות שהוא מיסודו של רבי "נהוראי" וכתבו שם שהיא רשות לר' נהוראי. ואולי א"ל שהוא על דרך מאמרם בעירובין (דף י"ג ע"ב) ר' מאיר הוא ר' נהוראי.

זה מבני עליה

ואמנם ברור הדבר, כי רבי מאיר ב"ר יצחק ש"ץ היה בדורו אחד מבני העליה המעטים, שהיו מפורסמים לא רק בתורתם אלא גם בצדקתם, והיה בדור שלפני רש"י הק', ועל כן אין כל פלא, אם שרש"י הק' מביאו כמה פעמים, והזכיר לא פעם דברי תורה משמו, ובספר הושע (ו' ט') מביא רש"י הק' שני פירושים, ובסוף כותב רש"י: והראשון מדברי רבי מאיר שליח ציבור זצ"ל. וכן גם ברש"י עמוס ג'. י"ב, תהלים ע"ג "ב. גם בתשובת רש"י ב"שבלי הלקט" השלם (סי' ר"צ) מביאו רש"י פעם נוספת וקראו שם בשם צדיק. גם בתוס' במס' ר"ה (דף י"א ע"א ד"ה אלא) הביאו את רבי מאיר ש"ץ.

איה מקום כבודו

מחבר האקדמות, רבי מאיר ב"ר יצחק ש"ץ, מקום מושבו בעיקר היה, לפי מה שנתפשט אצל רוב כלל ישראל, בעיר וירמייזא, ובספר "הזכרת נשמות" של קהילת וירמייזא מזכירים גם את "רבינו מאיר בר יצחק שליח צבור שתיקן שבתות למקום". ובכל זאת, דווקא שם בוירמייזא, מקום שנהגים לומר הרבה פיוטי מערבות ויצרות וזולתות, על רבי מאיר, שם לא נהגו לומר את האקדמות בחג השבועות ו"במנהגים דק"ק וירמייזא" אשר בכתב יד נאמר: "כך קבלתי למה אין אומרים אקדמות, כי פעם אחת היה פה ק"ק וירמייזא חזן אחד ואמר אקדמות בקול נעים וכוונה גדולה, ואחר שסיים לקח אותו אלקים, ועל כן אין אומרים אותו". מיהו במנהגי המהרי"ל שהיה שם בוירמייזא משמע שכן אמרו את האקדמות בוירמייזא, ואפשר שהסיפור הנ"ל היה אחרי דורו של המהרי"ל.

לפי מה שהיו רגילים להזכיר את נשמתו בוירמייזא יש מקום לשער, כי אמנם שם, בוירמייזא, מנוחתו כבוד, אבל בכל זאת ישנם האומרים, כי רבי מאיר ב"ר יצחק בעל האקדמות בא לעיר לובלין שבפולין, ושם מקום מנוחתו.

אמנם בספר חיבת ירושלים (מאמר רנו צדיקים) מובא: ובסדר הדורות בשם גלילות ארץ ישראל, וז"ל, בגוש חלב קבורים שמעיה ואבטליון, ור' יצחק מגוש חלב, ורבי מאיר בעל הנס, לא ידעתי אלו ב' מי הם... והנה במאמר גולת תחתיות כתבתי מסדר הדורות בשם גלילות ארץ ישראל, שרבי מאיר בעל הנס שציוה לומר אלקא דמאיר עננו, קבורתו בטבריא, ולכן לא ידע סדר הדורות מי זה רבי מאיר בעל הנס הקבור בגוש חלב, אולם אחשבה שהיה איזה גדול הדור שנעשה נס על ידו, ונקרא גם רבי מאיר בעל הנס, עכ"ל. ובספר עדן ציון כתב: העולם אומרים שהוא "רבי מאיר בעל שיר אקדמות" שאומרים בשבועות. ולפי זה מקום מנוחתו הוא בעיר גוש חלב.

מקום מנוחתו בעבר הנהר

אבל לפי הסיפור הנפלא הידוע אצל רוב כלל ישראל בדבר היותו מעבר לנהר סמבטיון, זה הנהר הזורק אבנים בכל ימות החול חוץ מיום שב"ק, ורבי מאיר ש"ץ עבר את הנהר בשבת בתור הוראת שעה ומשום פקוח נפשות לבטל גזירה רעה מעל כלל ישראל, כדי להביא איש עתי מבני עשרת השבטים להראות אותות ומופתים והגזירה נתבטלה, ולא היה רשאי לחזור למקומו בשבת, על כן נשאר כבר במקום שבא להתם ושם מנוחתו כבוד.

היהודים, וישלחו כל אחינו בני" שליחים נאמנים למחנה שכינת קדושת אחינו בני משה ע"ה, וישיגו אותם חונים מעבר לנהר סמבטיון, ויעבור איש צדיק ושמו רבי מאיר חזן שחיבר שירת אקדמות שאומרים ביום מתן תורתנו קודם קריאת התורה, את נהר סמבטיון בשבת בשביל פיקוח נפש, ויקרב אל אחינו הקדושים וישלחו משם איש צדיק אחד ושמו רבי דן, ובגבורות נפלאות אשר עשה והראה וקידש שמו הגדול והקדוש ית"ש, הציל את אחינו בני" בארץ ההיא.

קרוב הדבר גם כן, כי מקום המאורע היה בוירמייזא, כפי המובא בקונטרס "גזרת תנ"ך" להראב"ן, מקום שהיה מוכן לפורענות ואשר שם נפל חלל בעת מסע הצלב הראשון (תת"ו) בתוך שאר קדושי האומה, גם מר יצחק בן רבינו מאיר שליח צבור הוא בנו של מחבר האקדמות, ושם בוירמייזא היתה המגילה אשר רק קצתם נהגו לזכרה משבועות ולא קראו אותה בפומבי בכדי שלא לתת פתחון פה לשונאי ישראל להתגולל ולהתנפל עליהם עוד הפעם, ואולי דווקא בשביל כך היו נמנעים בוירמייזא מלקרוא את האקדמות, שישנם בו דברים מכוונים כלפי "סנאי ונגותא" ומה שצפוי לאומות העולם ב"מיתי לי נהורא ותחפי להון בהתא".

סמוכין לנוסחה הראשונה

אולם ישנם האומרים כי רבי מאיר בעל האקדמות הוא האיש אשר הביאו מעבר הנהר סמבטיון והוא אשר העמיד עצמו לפני הכומר בכדי לבטל הגיזרה, והם מביאים סמוכין לדברים, כי בספר שיבולי הלקט (סי' ע"ו) מתארו בשם "ציר נאמן, וז"ל אשר כתב: בספר ניסחתנו בתפלת שבת, חמדת ימים אותו קראת, ור' מאיר ציר נאמן זצ"ל היה מתקן הדבר כך כו' עכ"ל. ומדברים אלו מביאים ראיה שהוא היה שליח הציבור מטעם היהודים בויכוחו עם הכומר והיה ציר נאמן לשולחיו.

ונוסחתם בקורות ימי רבי מאיר תואמת עם הנוסחה הנ"ל, שמקום מנוחתו של רבי מאיר הוא בוירמייזא או באר"י ולא בעבר הנהר סמבטיון.

* * *

ולסיום מאמרנו באנו להבהיר בזאת, שכמובן לא באנו להכריע בדבר הפולמוס הזה, רק הבאנו דברים ככתבן ממקורות נאמנים עד כמה שידינו מגעת.

גם בספרו של הגאון רבי אברהם יגל זי"ע מגדולי חכמי איטליא, מובא הסיפור הנ"ל, וז"ל: כי לקהילות הקדושות בני אשכנז נמצאת מגילה אחת אשר קצתם נוהגים לזכרה בשבועות על דבר נס שנעשה ליהודים בארצות אשכנז בקום מלך עריץ אשר שמע לקול כומר אחד להכות ביהודים מכה רבה והיה מבקש להשריש מארץ החיים, ורק על פי בקשת היהודים הסכים המלך להגביל להם זמן, כי יביאו גם המה איש אשר יעמוד בפרץ, ואשר תהיה היכולה בידו להלחם עם הכומר ההוא בפעולותיו ודבריו, וכשהגיע הזמן המוגבל הביאו היהודים איש עתי מבני עשרת השבטים אשר גבר בחכמתו על הכומר ההוא... והציל את היהודים מידו.

גם בספר אלי רבא (ש"ע א"ח סימן תצ"ד) מביא הענין הנ"ל וז"ל: כי נמצא בדפוס בל"א ישן נושן מעשה באריכות דעל מה תקנו האקדמות, וסיים שכיון שהיה מעשה במדבר לכן תקנו לומר אחרי במדבר סיני זכר לנס עכל"ק של האל"י רבא. ולכאורה סיפור זה תואם עם דברי רבי אברהם יגל זצ"ל, אך לא נראה מדבריו שנתחברתה מגילה מיוחדת, רק הפיוט האקדמות עצמה הוא זכר לנס. אפשר לשער, שאחרי המאורע הזה חיבר רבי מאיר את פיוט האקדמות, שבו הוא מתאר את מעלתה של האומה הישראלית העולה גם על מעלת המלאכים ואת כל הטוב הצפוי לה בעתיד תחת כל ימי עניה ומרודיה, ואולי מכוונים כלפי המאורע הזה גם דברי שירתו: "תאין ומתכנשין כחיו אדוותא תמהין ושיילין ליה בעסק אתוותא, מן ומן הוא רחוימך שפירא בריותא... יקרא ויאה את אין תערבי למרותא..." - לרמוז על הוויכוחים התדירים נגדינו מצד שונאינו ומנדינו וכי האומה הישראלית יודעת להשיב לשונאיה כהלכה ו"בחכמתא מתיבתא להון קצת להודעותא"... ואפשר דתרווייהו איתנייהו כי נתחברו גם פיוט האקדמות וגם מגילה מיוחדת מענין סיפור הנס, אבל בוודאי יש איהו קורטוב של אמת בסיפור זה כי האליה רבא מביאו.

גם הגאונים הקדושים הרה"ק בעל הבת עין זי"ע והרה"ק רבי ישראל משקלוב זי"ע הביאו סיפור זה (מובא בספר מציאת עשרת השבטים), במכתב אשר שלחו ביחד עם גדולי צפת עם שליח נאמן שיצא מטעמם לחפש את מקום עשרת השבטים כדי ליצור קשר עמם למסור מכתב זה לידם שיבואו לעזרתם, ובאגרת זה בתוך הדברים הם מספרים על הנס הגדול שאירע בתקופה ההוא: אשר באזנינו שמענו מפי עדי ראיה, אבותינו ספרו לנו, כי באלף החמישי היתה גזירה קשה בחוץ לארץ במדינת אחינו בני ישראל בארץ אשכנז, ע"י גוי רשע אחד מכשף, כי רצה לאבד את

ביהמ"ד "ברך משה" ד'סאטמאר

ש"ע קהל יטב לב ד'סאטמאר
תוס' ע"ש כ"ק רביה"ק זי"ע - מנשיאות כ"ק מ"ן אדמו"ר שליט"א
רח' יונה 20 - פניה"ק ירושלים תובנ"א

זמני התפילות לחג השבועות הבעל"ט

שחרית..... בשעה 9.30 (ברכות)

מנחה..... בשעה 7.30

ולאחמ"כ יתקיים
נעילת החג וקריאת הכתובה והתנאים

בברכת שנתת זי"ט
הגבאים

התאחדות אברכים וישיבות
החסידי סאטמאר
התורה והמצוות מוסדות חינוך וחינוך
מנהל חינוך

ובאו כולם בברית יחד

הנו לתידיע בזה צוקל אנ"ש שיחיו
שאי"ה ביום חג השבועות בעת פנה יום נתאסף כולנו
לנעילת החג
וקריאת התנאים והכתובה

ישא דברים מעניינא דיומא
הנאמן הוצי"ק בק"שית
רבי יוסף יואל קאהן שליט"א

והי"ר שנתה לטובם הספנות טובות מותת תקי"ם ולקבל את התורה ללמוד
לשטור ולקשות עיי מזה לביאת נואלינו ומלכינו בראשית בב"א

מבית שנתת זי"ט
תבאים

חברת תהלים "תהילות משה" ד'סאטמאר

ע"ש כ"ק מ"ן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע

לכבוד אלע חשובע טייערע קינדער שיחיו
דערמיט ווילן מיר מודיע זיין אז ס'זועט אי"ה פארקומען א ספעציעלע

חברת תהלים - שבועות בינאכט

די יארצייט פון דוד המלך ע"ה

בשעה 12.30 - אין זאל "שמח תשמח"

א ספעציעלע מתנה וועט געטיילט ווערן פאר אלע קינדער

די חברת תהלים איז געאייגנט אויך פאר די קינדער וואס זענען זיך נישט משתתף א גאנץ יאר

בזמן מתן תורתנו

עצור וחשוב! וקבל על עצמך!

- במה אוכל לחזק הקביעות בלימוד בתוככי מסגרת חבורתנו הק'
 - ◆ לחזק הקביעות מדי יום ביום חזק ולא יעבור.
 - ◆ לדייק בזמן התחלת השיעור.
 - ◆ להשלים העמודים החסרים לסיום המסכתא כולה.
 - ◆ לחזור על החומר ביום שב"ק.
 - ◆ איש את רעהו יעזורו לחזק את חברי החבורה.

ובאו כולם בברית יחד לעשה ולשמע אמרו כאחד